

Viidumäe looduse mitmekesisus

Viidumäe looduse mitmekesisus

Valteläpp-kuldlibi (*Lycaena virgaureae*)

HARULDASED JA OHUSTATUD LIBLIKAD

Viidumäe looduskaitseala on elupaigaks mitmele Eestis või kogu Euroopas haruldasele või ohustatud liblikaliigile. Euroopa Lidu loodusdirektiivi II lisa liblikaliikidest elavad Viidumäel suur-mosaikliblikas (*Euphydryas maturna*) ja teelehe-mosaikliblikas (*Euphydryas aurinia*). Lisaks nimetatule elavad Eestis Punase Raamatu ohustatud liikide nimekirjades esinevates liblikatest Viidumäe looduskaitsealal alpi-viirvaksik (*Horisme aemulata*), vareskaera-aasasilmik (*Coenonympha hero*), tähnik-siniitiib (*Maculinea arion*), põhja-kidaõlane (*Xestia alpicola*), söörsilmik (*Lopinga achine*). Viidumäel elavatest, kogu Eestis haruldastest või väheneva levila ja arvukusega suurribikaliiikidest võib nimetada veel kaarvaksikut (*Hemistola chrysoprasaria*), oliiv-kribuõõlast (*Polymixis polymita*), tuviõõlast (*Atrachea pabulatricula*), tume-ehavaksikut (*Charissa obscurata*), villpea-aasasilmikut (*Coenonympha tullia*), väike-hallavaksikut (*Epirrita christyi*), sarkka-verikreslast (*Zygaena minos*) ja pallusid teisi. Looduskaitsealal meetmed peavad tagama kõigi nende liikide püsimise Viidumäel ja laiemalt kogu Lääne-Saaremaal.

Teelehe-mosaikliblikas (*Euphydryas aurinia*)

- kokku on siin seni registreeritud 675 liiki suurliblikaid
- haruldasemate liblikaliikidena võib nimetada alpi-viirvaksikut (*Horisme aemulata*), väike-haavaklaastiiba (*Sesia melanocephala*), lõuna-pisivaksikut (*Eupithecia cauchata*)
- arvukaimalt siin esinevateks suurliblikateks on rohusilmik (*Aphantopus hyperantus*), hall-udeseilg (*Ochropacha duplarsis*), võsa-kuluvaksik (*Idaea biselata*), palu-kirvaksik (*Hydriomena furcata*), tume-hallavaksik (*Epirrita dilutata*), hall-pöösavaksik (*Ilame wauarata*), suur-talivaksik (*Erannis defoliaria*), roosa-samblikuvaksik (*Mitochondria miriata*), okaspuusambliklane ja tinajas sambliklane (*Eilema deplanaja* *E. lurideola*)
- suurima tiibade siruulatusega (kuni 12 cm) Viidumäel elav liblikas on sirelisoru (*Sphinx ligustri*)
- väikseimad siinised suurriblikad on pisivaksikute (*Eupithecia*) hulka kuuluvad mitmed liigid (tiibade siruulatus alla 12 mm)
- pikima rännuteega siia jõudvad liblikad on ohakaliblikas (*Vanessa cardui*) ja lina-tähtõlane (*Autographa gamma*)
- varakevadistel päevadel on esimesteks lendajateks lapsuliblikad, väike-koerilblikad ning kevadvaksikud (*Archibeatis parthenias*)
- hilisemad sügisesed lendajad on külmavaksikud (*Operophtera fagata* ja *O. brumata*), suur-talivaksik (*Erannis defoliaria*) ning kollane talivaksik (*Agriopsis aurantaria*)
- kogu Eestis seni teadaolevalt ainult siin elav suurliblikas on väike-hallavaksik (*Epirrita christyi*)

- ☐ Viidumäe looduskaitseala suurriblikate täielik nimekirja lisateave ala looduse kohta aadressil: www.viidumae.ee
- ☐ Viidumäe liblikatega tutvumiseks pöördu looduskaitseala administratsiooni poole: 045 76321, 045 76442, viidumae@tt.ee
- ☐ Oma vaatlustest Viidumäe looduskaitseala ja lähimbruse libikate kohta teata aadressil: Viidumäe LKA, Lümända 93822, Saaremaa või viidumae@tt.ee

Tekst ja kujundus: Tõnu Talvi

Fotod: Urmas Tartes

Voldiku valmistmist toetas SA Keskkonnainvesteeringute

Keskus

© Viidumäe Looduskaitseala Administratsioon 2002

Vareskaera-aasasilmik (*Coenonympha hero*)

LIBLIKAD

Viidumäe looduskaitseala loodus on väga mitmekesine. Oma suhteliselt väikese pindala juures (18,5 km² ehk 0,04 % Eesti kogupindalast) on siinsetes elupaikades registreeritud 675 liiki suurliblikaid. See on ligi 75% kõigist Eestist tuntud suurliblikatest. Pisisliblikaid on seni Viidumäelt teada tunduvalt vähem (praegu registreeritud üle 500 liigi), kuid ka see nimekirj täieneb hoogsalt tänu kasvavale uurimistöole.

LIBLIKARIKKUSE PÕHJUSED

Viidumäe looduskaitseala liblikate liigirikkus on tingitud siinsete elupaikade mitmekesisusest, väga paljude erinevate (sealhulgas mujal Eestis haruldaste või puuduvate) toidutaimede esinemisest, Saaremaa pehmest merelisest kliimast ja läänepoolsest saarelisest asendist. Oma oluline osa on kindlasti ka Viidumäe liblikate uurimise pikaajalistel traditsioonidel.

Suur-verikreslane ja aasa-verikreslane (*Zygaena filipendulae* ja *Zygaena lonicerae*)

ERINEVATE ELUPAIKADE LIBLIKAD

Okasmetsad

Viidumäele omapäraste, rohke lehtpuulisaga okasmetsade tavalisteks elanikeks on suurliblikate seas näiteks harilik tõmmusilmik (*Erebia ligea*), orasheinasilmik (*Pararge aegeria*), varane tumesilmik (*Lasiommata petropolitana*), palu-kirivaksik (*Hydriomena furcata*), okkalainelane (*Lysmantria monacha*). Samas elav valgetäpp-kirivaksik (*Dysstroma latefasciata*) on siin aga oma levikuala lõunapiiril, puududes Kuramaal. Siinseid okasmetsi iseloomustabki paljude lehtpuudel toituvate liblikate esinemine.

Lehtmetsad

Leht- ja segametsade servades, lagendikel ja metsateedel võib päikeselistel suvepäevadel sageli näha lendamas söörsilmikut (*Lopinga achine*), haavalumikut (*Limenitis populi*) ja suur-kiirgliblikat (*Apatura iris*). Paljud lehtmetsadega seotud liblikaliigid on Euroopa nemoraalse levikuareaaliga, nende röövikud toituvad vaid kindlatel lehtpuudel. Mitmed neist on silmapaistvalt kaunid liblikad nagu näiteks Viidumäe lehtmetsades hästi arvukad sini-paelöölane (*Catocala fraxini*) ja kollapaabusilm (*Agria tau*).

Harilik tõmmusilmik (*Erebia ligea*)

Niidud ja puisniidud

Viidumäe õiterohketel niitudel ja puisniitudel on tavalisemad rohusilmik (*Aphantopus hyperantus*), hõbetäpik (*Argynnis aglaja*) ja läikivsinised, tiibadel veripunaste täppidega verikreslased (*Zygaena spp.*). Tavalt sageli kohtab Viidumäe õiterikastes elupaikades ka omapärase välimuse ja käitumisega harilikku ja kimalas-lotsuru (*Hemaris tityus*, *H. fuciformis*). Eestis vaid lokaalselt levinud liblikatest mosaikliblikas elavad seal aga näiteks väike-vörkliblikas (*Meilitaea aurelia*), teelehe- (*Euphydryas aurinia*) ja nurmenkuliblikas (*Hamearis lucina*).

Sood

Siinsetes madalsoodes, allikasoodes ja kohati ka teistes niiskemates elupaikades on sageli kohatavateks liblikateks näiteks villpea-aasasilmik (*Coenonympha tullia*), kelle levila mandri-Eestis kahaneb, vareškaera-aasasilmik (*Coenonympha hera*), vaipöölane (*Lithomoia solidaginis*), oblikaöölane (*Dypterygia scabriuscula*) ning jöhvika-sinitii (*Plebeius optilete*). Soo-piimputkel toituvate röövikute kaudu on soodega seotud meie eksootilisema välimusega päevaliblikas-pääsusaba (*Papilio machaon*).

Pääsusaba (*Papilio machaon*)

Rändliigid

Tänu sobivale asendile kohatakse Viidumäel sageli mitmeid lääne- ja lõunakaartest meile lendavaid rändliblikaid. Iga-aastased sagedased külalised on admiral (*Vanessa atalanta*), ohakaliblikas (*Vanessa cardui*), lina-tähtöölane (*Autographa gamma*) ja ränd-tähtöölane (*Macdunnoughia confusa*). Haruldasemateks siin tabatud ränduriteks on ahaatöölane (*Phlogophora meticulosa*), kaksilaik-aahasöölane (*Xylena exsoleta*) ja punakas kõrreöölane (*Oligia fasciuncula*). Meil püüasukatena elavatest loomadest naaberladele rändajatest elab ida-öövaksik (*Eulithis pyropata*) Viidumäel oma püsiva esinemisala läänepiiril. Üksikud Rootsi idarannikult leitud liblikad võivad suure tõenäosusega olla Viidumäel kasvanud ning idatuulitega siit üle mere kantud.